ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ – ՏԱՐԻ – ԹԻՒ – 574 – ՇԱԲԱԹ – 9 – ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1863

Տարեկան գինն է 6 Արծաթ Մէճիտիէ·
Վեցամսեայ 3 1/4 ,,,
Մէկ ծանուցումը տողին 2 ղուրուշ է
Բաժանորդագրութիւնները կանխիկ են:
Բաժանորդագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 ի
եւ 15 ին կը սկսին:

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

Դուրս երթալիք լրագիրներուն ճամբու
ծախքը առնողին վրայ է:
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ
եւ իցէ գրութիւն Խմբագրին պէտք
ուղղուի. եւ առանց ճամբու ծախքը
խրկողին վրայ է:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 9 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

ՊՈՐՍԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

Մարսիլիա 11 փետր.

Ցորենը կիջնայ. — Կալաց, 125 վաճառիլի ֆր. 34 25 ; — Իպրայիլ, 125 վաճառիլի 29 50 յունիսին յանձնելի, 126, ֆր. 29 25 կառաջարկուի ; — Միսաքս . խաղաղ, առեւտուրը սահմանաւոր ; — Սուսամը կիջնայ, 61 ; — Փոխանակութիւն 24 95 ; — Ֆօնտօնները կը բարձրանան, 70 60 ; — Քօնսօլիտէ, 95 ;

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Լեհաստանէն եկած լուրերը ծանրակշիռ են.

Կռիւն օրէ օր կը մեծնայ եւ կընդարձակի. Ապստամբներն իրենց կեդրոն ըրած են Լիթուանիոյ գաւառը, ուր ընդարձակ անտառներ ու ճահիճներ իրենց ապաստանարան կրնան ըլլալ, եւ ուր Ռուսիոյ զօրքերը չեն կրնար դիւրութեամբ կռուիլ. Ուրիշ գաւառներ ալ կոխ առք եղած, եւ արդէն շատ քաղաքներ ապստամբաց ձեռքն անցած են.

Օտար երկիրներ եւ մանաւանդ Իտալիա գտնուող փախստեայ լեհերն եւ շատ ալ Կալիպոլսեանք Լեհաստան կը գլխեն ապստամբութեան ուժ տալու եւ կռուելու համար.

Պրուսիոյ ձեռքն եղած Պոզնանիայի եւ Կալիցիայի գաւառներէն ալ շատ մարդիկ ռուսաց սահմանը կանցնին եւ ապստամբաց հետ կը միանան,

Ռուսիոյ կառավարութիւնը 120 հազար զօրք ունի Լեհաստանի մէջ. բայց այս զօրութիւնն ապստամբութիւնը ցրուելու բաւական չըլլալուն համար, հետզհետէ ուրիշ զօրք կը ղրկուի հոն. Արդէն քանի մը մանր մունր կռիւներ եղան, որոց մէջ մերթ լեհացիք եւ մերթ ալ ռուսք յաղթող եղած են.

Վարշաւիոյ մայրաքաղաքը խաղաղ է, բայց բնակիչները ձեռքի տակէ զէնք եւ պաշար կը ղրկեն ապստամբներուն. Քաղաքին այրու բնակչաց թիւն ալ օրէ օր կը նուազի, վասն զի շատերը կը փախչին գաւառները կերթան ու ապստամբներուն հետ կը միանան.

Վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ Վոլհինիայի Օյէզունէ քաղաքին մօտ 6000 ապստամբներու գունդ մը՝ կառավարութեան զօրքերուն հետ սաստիկ կռիւներ՝ յաղթող եղեր են.

Ընդհանրապէս կը կարծուի որ այս ապստամբութիւնը՝ լեհացւոց համար յաջող վախճան մը չունենայ նէ ալ՝ սակայն եւ այնպէս շուտով չկրնար զսպուիլ. վասն զի ասպարէզը խիստ ընդարձակ է եւ կառավարութեան զօրքերը մեծ գործ մը չեն կրնար տեսնել. Լեհացիք ցան եւ ցիր խումբերու բաժնուած են, որոց հետ կռուելու համար կառավարութեան զօրքերը կը հարկադրին մանր գումարտակներու բաժնուելու, որով իրենց զօրութիւնն ալ մեծապէս կը տկարանայ.

Լեհաստանի ներկայ ապստամբութեան անօրէն ժողովը յայտարարութիւն մը հրատարակած է, որուն մէջ ընդարձակ հողեր կը խոստանայ հայրենեաց ազատութեան համար զէնք առնողներուն. Ասկէց զատ պատերազմի մէջ մեռնողներուն ընտանեացն ալ առատաձեռն եւ ուրիշ վարձատրութիւններ կը խոստանայ.

Լեհաստանէն գաղղիական Պոսէն լրագրին գրուած նամակ մը կըսէ թէ յեղափոխութեան անօրէն ժողովին նախագահն հրեայ մ'է Ֆրանքօվսքի անունով, եւ թէ Լեհաստանի հրեայներն ալ սրտի մտօք մասնակից եղած են ապստամբութեան.

Եւրոպիոյ լրագիրները նպաստաւոր կերեւին Լեհացւոց ապստամբութեանը. Ասոնց խօսքին նայելով, Աւստրիոյ կառավարութիւնը չէզոք դիրք մը պիտի բռնէ այս գործին մէջ. բայց Պրուսիոյ կառավարութիւնն՝ ընդհակառակն՝ զօրաց գունդեր կը գումարէ Պօզէնի դքսութեան մէջ, իր հողէն Ռուսաց զօրք կանցընէ, եւ մինչեւ անգամ դիտաւորութիւն ունի կըսեն Լեհացւոց վրայ զօրք ղրկելու թէ որ ապստամբութիւնը շուտով չկրնայ նուաճել.

Գաղղիոյ օրէնսդրական ժողովին մէջ Լեհաց ապստամբութեանը նպաստաւոր առաջարկութիւններ ըլլալով, կառավարութեան պաշտօնեայ Մ. Պիյօ պատասխան տուաւ թէ Գաղղիոյ կառավարութիւնը չկրնար պաշտօնական խօսքերով յեղափոխական կիրքերը քաջալերել. « Լեհաստանի ազատութիւնը, ըսաւ, Աղեքսանդր կայսեր վեհանձնական զգացումներէն պէտք է սպասուի եւ ոչ ապստամբութենէ. »

Յունաստանի գործը միշտ նոյն տարտամ վիճակին մէջ է. Աթէնքի ժողովն իր փետր. 5 նիստին մէջ Անգլիոյ Ալֆրէտ արքայորդին Յունաստանի թագաւոր հրատարակեց, եւ հրաման ըրաւ որ առժամանեայ կառավարութիւնն այս որոշումը Անգլիոյ կառավարութեան հաղորդելով՝ կատարումը հոգ տանի.

Առժամանեայ կառավարութիւնն ալ սոյն որոշումը պաշտօնական կերպով Անգլիոյ կառավարութեան արտաքոյ կարգի դեսպան Սըր Էլիօթին հաղորդեց.

Սըր Էլիօթ ալ հետեւեալ պատասխանը գրեց առժամանեայ կառավարութեան.

« Ինծի հաղորդած յայտարարութիւնիդ այն աստիճան պատուաւոր է, որ մեծ ցաւ կ'զգամ ինքզինքս հարկադրեալ տեսնելով այնպիսի պատասխան մը տալու որ պաշտօնիս անհրաժեշտ պարտականութիւնն է.

« Անգլիոյ Վ. Թագուհւոյն ընթացքը միշտ առաջնորդ եղող սահմանադրական սկզբանց վրայ Յունաց ազգին ունեցած ծայրագոյն վստահութիւնը, եւ հետեւաբար այն բնական ակնկալութիւնը թէ որդին ալ իր ծնողաց բարեմտութիւններուն ժառանգորդ է, ասոնք են անշուշտ պատճառ այն ջերմ համակրութեան որ այսպէս ինքնայօժար կերպով յայտնուեցաւ Ալֆրէտ արքայորդւոյն համար.

« Սակայն երեք պաշտպան տէրութիւններուն յայտարարութիւն ընելով որ 1830 փետրուարի նախորոշումը՝ որ Յունաստանի գահէն կարգիլէ նոյն երեք տէրութեանց գահակալ ընտանիքներուն անդամները, դեռ հաստատ պիտի բռնուի, ինծի հրաման եղած է իմացընել ձեզ թէ Բրինց. Ալֆրէտ արքայորդին չկրնար ոչ ընդունիլ եւ ոչ կրել Յունաց ազգին այս օրուան օրս իրեն մատուցած թագը.

« Այս յայտարարութեան հետ միանգամայն ինծի հրաման եղած է հաւատալ ձեզ թէ Վ. Թագուհին մեծ յարգ կու տայ այս բարեկամութեան եւ վստահութեան փորձին, որ յունաց ազգը իրեն կու տայ, եւ որ անգղիացւոց ազգին ջերմ համակրութիւնը կը գրաւէ Յունաստանի վրայ.

« Պէտք է նաեւ այս առթիւ ըսեմ ձեզ թէ Վ. Թագուհւոյն կառավարութեան կարծեօքը՝ յունաց ազգին առաջին փոյթը պէտք է ըլլայ այնպիսի թագաւոր մը ընտրել, որ ոչ բռնութեամբ սահմանադրութիւնը ջնջէ, եւ ոչ ալ դօշաքաղութեամբ զանի այլափոխէ.

« Այս մասին ամենէն աւելի երաշխաւորութիւն տուող իշխաններն անոնք են՝ որ իրենց ազատամիտ գաղափարներուն վրայ անխախտ հաստատութեամբ անուանի եղած են Եւրոպիոյ մէջ. եւ այս կողմանէ ոչ ոք Սաքս-Քոպուրկի դուքսին չափ հասարակաց յարգանացը վրայ իրաւունք ստացած է.

« Վ. Թագուհին կը յուսայ որ յունաց ազգին առաջարկած իր այս խորհուրդը՝ ապացոյց մը կը համարուի մեծ յարգ տուած ըլլալուն այն խորին վստահութեանն՝ որ հելլենացիք ցուցցին Անգլիոյ թագաւորական ազգատոհմին եւ մեծին Բրիտանիոյ սահմանադրութեանցը հիմ եղող քաղաքական ազատութեան սկզբանց վրայ. Եւ որովհետեւ անհնար է որ Ալֆրէտ արքայորդին Յունաստանի թագն ընդունի, Վ. Թագուհին ասոր փոխարէն վստահութեան փորձ մը տալ կը համարի՝ հելլենացւոց մտածութեանը ներկայացընելով այնպիսի իշխանի մը անունը՝ որ Անգլիոյ հետ սերտ կապակցութիւն ունենալուն համար կրնայ յուսացընել թէ յունաց ազգին իրեն թագաւոր ընտրելիք անձին վրայ գտնել ուզած բարեմտութիւններէն մէկ քանին ունի.

« Թէպէտ եւ պարտաւորութիւնս զիս կը հարկադրէ յանուն Վ. Թագուհւոյն մերժել Բրինց Ալֆրէտ իշխանին մատուցուած թագը, սակայն կրնամ համարձակ յուսալ թէ այս վերջին ժամանակներս յայտնուած փոխադարձ բարեկամութեան եւ յարգանաց զգացումներն անայլայլելի կերպով հաստատ պիտի մնան երկու ազգաց մէջ. »

Եւրոպայէն եկած վերջին հեռագրական լուրերուն նայելով՝ Յունաստանի թագը Սաքս-Քոպուրկի Էռնէստ դուքսին ընդունելու համար բանակցութիւնները դեռ կը շարունակեն, եւ յաջողութիւնն ալ անյուսալի չերեւիր.

Յունաստանի ազգային երեսփոխանական ժողովն իր նախագահ Պ. Գուլիմին համար 1000 դրախմի ամսական որոշեց. բայց միշտ անշահասէր անձը թէ եւ հարուստ ալ չէ, ազգին ներկայ նեղ վիճակին մէջ այսչափ սակ ընդունիլը խղճի դէմ համարելով, իմացուց որ միայն 150 դրախմի ամսականով գոհ կրնայ ըլլալ.

Կըսեն թէ Յունաստանի կառավարութեան ուրիշ պաշտօնատարներն ալ այս ազնիւ օրինակին հետեւէին.

Անգլիոյ կառավարութիւնն հրաման ըրաւ որ Քօրֆու կղզւոյն մէջ շինուելու վրայ եղող տէրութեան շէնքերը դադրին. Այս հրամանը Յոնիական եօթն կղզիներն Յունաստանի յանձնելու դիտաւորութեան արդիւնքը կը համարուի.

Ամերիկայի հարաւային նահանգաց նախագահ Պ. Ճէֆֆէրսըն Տավիս՝ վերջին օրերս պատգամագիր մը ղրկելով հարաւային նահանգաց երեսփոխանական ժողովին՝ յայտարարութիւն կընէ թէ հարաւային նահանգները խաղաղութեան կը փափաքին, բայց հիւսիսականաց իշխանութեանը ներքեւ մտնել երբէք յանձն չպիտի առնուն. Այս յայտարարութիւնը շատերուն յոյս կու տայ թէ Գաղղիոյ կառավարութեան այս օրերս ըրած հաշտարար առաջարկութիւնները գոնէ հարաւայիններէն կընդունուին.

Անգլիոյ կառավարութիւնը խնայողութեան նպատակաւ որոշեց որ ներկայ փետր. 1էն սկսեալ նոր զրահաւոր նաւեր այլ եւս շինուելու չըլլան. Ասով, Անգլիոյ ունեցած զրահաւոր նաւերուն թիւը առայժմ քսան եւ չորս հատէն աւելի չպիտի ըլլայ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Առեւտրական գործոց պաշտօնեայ Վսեմ. Սաֆվէթ էֆէնտին Արդարութեան բարձրագոյն ատենին նախագահ անուանեցաւ, եւ այս առթիւ Միւշիրութեան աստիճան տրուեցաւ իրեն.

Արդարութեան բարձրագոյն ատենին անդամներէն Վսեմ. Խոհէմ փաշան առեւտրական գործոց պաշտօնեայ անուանեցաւ.

Խարբերդի կուսակալ Վսեմ. Իսմայիլ փաշան Կարնոյ կուսակալ անուանեցաւ.

Տրիպօլսոյ կուսակալ Վսեմ. Հաճի Իզզէթ փաշան Խարբերդի կուսակալ անուանեցաւ.

Կարնոյ նախկին կուսակալ Վսեմ. Խոհէմ փաշան Էնկիւրիի կուսակալ անուանեցաւ.

Քիւրտստանի կուսակալ Վսեմ. Ալի Րիզա փաշան Ատանայի կուսակալ անուանեցաւ.

Օխրիտի նախկին գայմագամ Էթհէմ փաշան Շքօտրայի կառավարիչ անուանեցաւ.

Դարձեալ կայսերական հրամանաւ՝

Պատերազմական գործոց նախորդ պաշտօնեայ վսեմ. Ռուշտի փաշան Արաբիոյ կայսերական բանակին սպարապետ անուանեցաւ.

Արաբիոյ կայսերական բանակին նախորդ սպարապետ Վսեմ. Հալիմ փաշան

ոստիկանութեան պաշտօնեայ անուանեցաւ։

Ռաւտայական գործոց պաշտօնէի խորհրդական Մերմէր էֆէնտին Րէշիտի և Գալաթիոյ քաղաքապետութեան տանը նախագահ անուանեցաւ նախկին պաշտօնն ալ վրան մնալով։

Ոստիկանութեան նորմնոյ պաշտօնեայ Վսեմ. Հալիլ փաշան բացակայ ըլլալով, մինչև անոր Կ. Պոլիս հասնիլը Տօփ-Հանայի անդամ Ալիս փաշան ոստիկանութեան պաշտօնէի գայմագամ անուանեցաւ։

Գաղղիոյ լրագիրները Բ. Դրան և Սերվիոյ կառավարութեան մէջ վերջին օրերս եղած բանակցութիւններուն վրայ քանի մը տեղեկութիւններ կը հրատարակեն։ Բ. Դուռն խնդրանք տուեր է Սերվիոյ կառավարութեանը որ վերջին ժամանակներս Սերվիոյ մէջ եղած զինուորական պատրաստութեանց պատճառն ու նպատակը իմացնէ։ Սերվիոյ Միխայէլ իշխանն ալ պատասխան տուեր է թէ Նախախնամութիւնը զինքը Սերվիացւոց բախտին ուղղիչ կարգած ըլլալով, Եւրոպայի խաղաղութեանը վտանգ սպառնացող նշանները զինքը վախցուցեր են, և մօտաւոր պատերազմ նշմարելով՝ Սերվիոյ ապահովութեանը համար կուզէ որ Սերվիացիները զէնք գործածելու վարժուին, որպէս զի Սերվիոյ վրայ դուրսէն յարձակում մը ըլլայնէ՝ պատրաստ ըլլան վանելու։ Հետևաբար այս պատրաստութիւններուն մէջ Տաճկաստանի դէմ դիտում մը չկայ։

Օսմանեան արուեստահանդէսին շէնքը ամբողջապէս լմննալով, մինչև այսօր թէ՛ գաւառներէն եկած և թէ՛ մայրաքաղաքիս արհեստաւորներէն յանձնուած այլ և այլ արուեստական և հողային բերքերը երկուշաբթի օրէն 'ի վեր զետեղուիլ սկսան արուեստահանդէսին շէնքին մէջ, և արուեստահանդէսը որչափ որ Ռամազանի առաջին օրը բացուելու համար ամէն ջանք 'ի գործ դրուեցաւ, սակայն քանի մը հեռաւոր գաւառաց բերքերուն հասնիլը ձմեռուան պատճառաւ քանի մը օր ետ մնացած ըլլալուն, որոշուեցաւ որ Ռամազանի 5ին կամ 6ին բացուի, և բացուած օրն ալ մասնաւոր ծանուցմամբ մը պիտի հրատարակուի։

Տար իւլ Ֆիւնունի մէջ ժամանակէ մը 'ի վեր սկսուած հասարակաց դասախօսութեան վրայ՝ հետևեալ նոր դասերն ալ աւելցան։

Հաշուակալութեան ատենին նախագահ Վսեմ. Ահմէտ Վէֆիգ էֆէնտին կիրակի օրերը ժամը եօթնէն մինչև ութ՝ փիլիսոփայութեան պատմութիւն պիտի դաս տայ։ Ոստիկանութեան ատենին նախագահ Վսեմ. Սալիհ էֆէնտին ալ ուրբաթ օրերը ժամը եօթնէն մինչև ութ բնական պատմութեան դասախօսութիւն պիտի ընէ։ Ասոր կը ծանուցուի հասարակութեան որ ուզողը որոշեալ ժամերուն Տար իւլ Ֆիւնուն երթայ և այս դասերը ձրի մտիկ ընէ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Մայրաքաղաքիս Քահանայական բարեկարգութեան հսկող եկեղեցականաց ժողովը որոշելով որ Սրբոց Ղևոնդեանց քահանայից և սրբոց Վարդանանց զօրավարաց տօնախմբութիւնը ամէն եկեղեցեաց մէջ մեծափայելուչ հանդիսիւ կատարուի, Տեղապահ սրբազանին կնքովն հետևեալ շրջաբերական նամակը կարդացուեցաւ անցեալ կիրակի օրը մայրաքաղաքիս ամէն եկեղեցեաց մէջ։ Եւ ինչպէս որ Ասիոյ հայաբնակ քաղաքներուն ու գիւղերուն մէջ հին ժամանակներէ 'ի վեր սովորութիւն է, նոյնպէս մայրաքաղաքիս մէջ ալ բազմաթիւ բարեպաշտ և ազգասէր անձինք հինգշաբթի օրը կիրակի ըրին 'ի պատիւ քաջանուն սրբոց Վարդանանց, անոնց բարեխօսութեան ապաւինելով։

«Արժանապատիւ սիրելիք մեր 'ի Տէր.

«Որովհետև մեր Հայաստանեայց Լուսաւորչական ուղղափառ Ս. Եկեղեցին առաջիկայ երեքշաբթի օրը սրբոց Ղևոնդեանց և հինգշաբթի օրն ալ սրբոց Վարդանանց տօնախմբութիւնը կատարելու սովորութիւնն ունի, վասն որոյ քահանայական բարեկարգութեան հսկող ժողովս արժան համարելով՝ որ 'ի յիշատակ նոյն բազմարդիւն երանելի նահատակներուն և մեր սուրբ հաւատոյ քաջ ախոյեաններուն հաստատուած այս տարեդարձ տօները ամէն սուրբ եկեղեցեաց մէջ միօրինակ առանց զանազանութեան 'ի մեծ և մեծափայելուչ հանդիսիւ փառաւորին, խորհած է որ Ս. Ղևոնդեանց տօնախմբութեան առաւօտուն բոլոր քահանայք շուրջառ առնուն և սաղաւարտ գլուխնին, առեան ելնեն Տէր յերկնիցի ժամանակ, և փիլոն շապիկ հագնին, Փառք 'ի բարձունս և Մանկունքի շարականը առեանը ըսուի, և մինչև Ս. Պատարագի սկիզբը այնպէս հանդիսիւ առեանը մնան, և Ս. Պատարագէն ետքն ալ պաշտօն ըլլայ վասն հոգւոց բոլոր հանգուցեալ եկեղեցական դասուց։ Նոյնպէս Ս. Վարդանանց տօնախմբութեան օրն ալ տօներուն նման չորեքշաբթի երեկոյ նախատօնակ, և առաւօտուն «Այսօր դասք» ըսուի փառաւոր հանդիսիւ, և Ս. Պատարագէն ետքն ալ պաշտօն ըլլայ վասն հոգւոց բոլոր հանգուցեալ հաւատացելոց, մանաւանդ որ նոյն օրը մեռելոց ալ կըլլայ։

«Քահանայական բարեկարգութեան հսկող ժողովս այս օրինաւոր խորհրդածութիւնը մեր հաճութեանն ալ արժանի ըլլալով՝ գրով կիմացնենք մայրաքաղաքիս Ս. եկեղեցեաց հոգևոր պաշտօնէից, որ ըստ այսմ վարուին միօրինակ հաւասար ամէն սուրբ եկեղեցեաց մէջ, և յատուկ ծանուցմամբ յառաջ ջերմեռանդ ժողովուրդը յորդորելու հրաւիրեն, և այնպէս փառաւորեն յիշեալ անձնանուէր սուրբ քահանայից և ազգասէր սրբոց նահատակաց տարեդարձ տօնախմբութիւնը, որոնց արեան շնորհիւ մեր սուրբ հաւատքն իր անարատութիւնը և սիրելի ազգերնիս իր էութիւնը անկորուստ պահած է մինչև ցայսօր։

«Բարեխօսութեամբ կը մաղթենք որ նոյն սրբոց օրհնութիւնը և կենդանի աղօթքը միշտ անպակաս ըլլայ մեր Եկեղեցւոյ վրայէն։

Ողջ լերուք։

2 փետր. 1863 (Կնիք)

Ի Պատրիարքարանի Հայոց   Ստեփաննոս Եպիսկոպոս.»

Անտարակոյս ենք որ Կրօնական ժողովոյ այս շրջաբերական նամակին հրատարակութենէն վերջը՝ կրօնքն իրենց սեփհական մենավաճառ մը համարողներուն ընդդիմախօսութեան տեղի չմնար, և հետևաբար մենք ալ անոնց կոչին ալ վերայ կախած չենք ըլլար . . . .

Մուշէն հետևեալը գրուած է մեզ։

«Արժանապատիւ խմբագիր Մասիս պատուական լրագրոյ։

«Սրբական պարտք կը համարիմ անձինս հետևեալ լուրը հաղորդել ձեզ, և մեծայոյս եմ որ պիտի բարեհաճիք հրատարակել զայն մեր աշխարհի Հայոց եղբարց լուսաւորութեան համար։

Տարօնեան երկիրս մեր Հայաստանը այս տարի նոր բաղդի մը տիրացաւ։ Արդարև բաղդ, վասն զի յերկիրս շատ Գայմագամներ դրկուած էին, որոնք թէ և կը ջանային իրենց կարողութեան չափ օգնութիւն հայերը հարստահարութենէ երջանկացընելու և հանգիստ պահելու, բայց սակայն ասոր այս Գայմագամ Շէվքի էֆէնտիի հանճարը, կենցաղավարութիւնը և մանաւանդ հայասիրութեան հոգին գերազանց դատ իր նախորդներէն։ Որ Տէրվիշէն երնելով նախ առաջ 'ի Մուշ եկաւ սիրով այցելեց իր օգնական Տիրոջ ժողովրդեան, և յուսացուց ազատ հեռու երջանիկ պիտի ըլլայք ըսելով, խոստացաւ միանգամայն հին հողի ունեցողներուն չափ գնել և սանձել անոնց բարբարոսական և բռնաւորական բնութիւնը, և այսպէս կատարելով իր պաշտօնին պարտքը անցաւ 'ի Բաղէշ ուր հրամայուած էր նստիլ։ Քանի ամիս անդ մնաց և դարձեալ օրերս այցելութեան եկաւ երկիրս։ Եւ թէպէտ փոքր ժամանակ կեցաւ աստ, բայց իր հայասիրութեան հոգին և ազգայնոց հետ ունեցած համակրութիւնը միանգամայն բերկրանք և խնդութիւն բերին բոլորիս։ Վասն որոյ կը փութամք մեր խորին շնորհակալութիւնը ձեր պատուական լրագրոյն միջոցաւ յայտնել աշխարհի։

«Այսպէս օսմանեան վեհափառ Ինքնակալին անխոնջ կը փափաքի իր հպատակները երջանկացընելու այս օրինակ անձինքներ պաշտօնի հանելով, որն որ անուրանալի ճշմարտութիւն մ'է, և Հայը Ն. կայսերական վեհափառութեան բարի դիտաւորութիւնը գիտնալով՝ միշտ իր անփոփ կենաց երկարութեանը համար յԱթոռ երկնից մաղթանքներ կարձակէ միշտ, և կը յուսայ օր քան զօր առաւել վայելել իր մեծ գթութիւնը և հայրական խնամքները։

«Ընդունեցէք արժանապատիւ խմբագիր իմ մեծարանաց հաւաստիքը։

Անձնուէրդ

1862 դեկտ. 30   Վարդան Մամիկոնեան.»

Ի Մուշ Տարօնոյ։

Ուրախութեամբ սոյն հրատարակեցինք արդէն Մամիկոնեանին այս նամակը, հաւատալով որ իր բարի վկայութիւնը մեծ արժէք ունի, մանաւանդ որ իր ազգասիրական գործերն ալ անծանօթ չեն մեզ, և վերջին օրերս Բաղէշէն գրուած նամակ մը նոր ապացոյցներ կուտայ մեզ իր ուսումնասիրական առատաձեռնութեան ու բարեսիրութեանը վրայ։

Յիշեալ նամակը Բաղէշու Սողոմոնեան դպրոցի հոգաբարձութեան դասատուն գրած է մեզ, և կը ծանուցանէ թէ յիշեալ Մամիկոնեան մեծարգոյ Վարդան աղան անցեալները Բաղէշ երթալով այցելութիւն ըրեր է նոյն դպրոցին, և աշակերտաց ուսմանց մէջ ըրած փոքր 'ի շատէ յառաջադիմութիւնը տեսնելով, իր գոհութիւնը բերնով յայտնելէն զատ, աշակերտաց ուսումնասիրութիւնը առաւել ևս քաջալերելու համար ալ դրամական պարգևներ տուեր է անոնց, և ալ քանի ու որոշ աշակերտաց համար պէտք եղած ուսումնական գիրքերն ալ իր քսակէն հոգալու խօսք տուեր է։

Այս ազգասիրական գործը չափազանց ուրախութեան առիթ ըլլալով թէ՛ դասատուին և թէ՛ աշակերտաց, իրենց երախտագիտութեան շնորհակալութիւնը կը յայտնեն լրագրոյս միջոցաւ։ Եւ մենք ալ անոնց արձագանքն եղած ատեն՝ կը փափաքինք որ Բաղէշ բնակեալ ձեռնհաս ազգայինք ալ սոյն ազնիւ օրինակին հետևին, ինչպէս որ ամէն ճշմարիտ ազգասէրներու պարտքն է, մանաւանդ իրենց հայրենեաց օգտին և զարգացմանը պատճառ ըլլալիք այսպիսի գործերու մէջ։

Խարբերդէն յունուար 23 թուով գրուած նամակ մը հետևեալ բերկրաբեր լուրը կը հաղորդէ մեզ։

«Երկար ժամանակէ 'ի վեր քաղաքիս մէջ աղջկանց վարժարանի մը անհրաժեշտ կարևորութիւնն զգալի եղած ըլլալով, ցաւօք սրտի կը տեսնէինք որ տեղւոյս հանգամանաց աղջիկ զաւկները հարկաւոր եղած ուսմունքներէ և մինչև անգամ հասարակ ընթերցանութենէ զուրկ կը մնային, և շատերն ալ դաստիարակութեան անհամար օգուտներէն անբաժ չմնալու համար իրենց զաւակունքն ուրիշ ազգաց վարժարանները կը ղրկէին։

«Այս ամենահարկաւոր պակասը լեցնելու համար քաղաքիս Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ թաղին բնակիչներէն Սողիկեան ոսկերիչ պարոնայք՝ Պօղոսար, Դաւիթ և Սողոմոն երեք արժանայարգ եղբարք՝ ազգասիրական եռանդեամբ անկէց ութ ամիս առաջ նոյն թաղին մէջ Հռիփսիմեանց վարժարան անունով հաստատուած աղջկանց դպրոցին կառավարութիւնը վրանին առին, և անոր բոլոր տարեկան և ներքին ծախքերն իրենց անձնական քսակէն հոգալ սկսան, բաւական հմուտ և ընթերցասէր որբ վարժուհի մը գտնելով և վարժարանին մէջ դասատու կարգելով։

«Այս ինքնայորդոր ազգասիրութեան արդիւնքն ալ տեսնելու ցանկալով, յունուար ամսոյս սկիզբը քաղաքիս ուսումնական և արժանաւոր անձանց ներկայութեամբ քննութիւն մը ընել տուին աշակերտուհեաց, և անոնց չափաւոր ընթերցանութիւն և դրավարժութեան հետ Քրիստոնէական վարդապետութեան մէջ ալ ըրած յառաջադիմութիւններին՝ իրենց մատաղ հասակնուն և ուսման կարճ միջոցին հետ բաղդատելով՝ գոհութեան և քաջալերութեան արժանի տեսնելու բերկրութիւնն ունեցան, և այս առթիւ տեղւոյս բարեմիտ հասարակութիւնը՝ աշակերտուհեաց հետ համաձայնութեամբ ջերմ շնորհակալութիւններին յայտնեցին իրենց։»

Սողիկեան եղբարց այս ինքնայորդոր առատաձեռնութեան լուրը հրատարակելով՝ կը գովենք իրենց ուսումնասիրական եռանդն և հայրենեաց օգտին համար ըրած բարեբար ձեռնարկութիւնը, որով իրենց անունը յաւիտենական օրհնութեան արժանի պիտի ըլլայ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տար իւլ Ֆիւնունի մէջ Վսեմ. Տէրվիշ փաշային հասարակութեան տուած ձրի դասախօսութիւնը՝ որ մինչև ցայսօր շաբաթը երկու անգամ երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը ժամը վեցէն մինչև եօթը կը շարունակուէր, Ռամազանի մէջ միայն հինգշաբթի օրերը ժամը ութէն մինչև ինը պիտի տրուի, և Ռամազան ամսոյն մէջ մէկ քանի գիշեր ալ ելեքտրականութեան փորձեր պիտի ներկայացուին յիշեալ դասարանին մէջ։

—Գաղղիական Բաթօի լրագիրը փետրուար 7 թուով հետևեալ լուրը կուտայ։

«Երէկ առտու Մօնսինեօր Աղէքսանդրեան՝ Երուսաղէմի արքեպիսկոպոսը՝ Մատլէնի (Մագդաղենայի) եկեղեցւոյն մէջ հայերէն հանդիսաւոր պատարագ ըրաւ ըստ ծիսի Հայաստանեայց եկեղեցւոյ։ Օգնականներուն շքեղութիւնն ու մեզի անծանօթ ձևը, հայկական ծիսին ծանրութիւնը, որ իր պարզ և յատուկ ձևերովն իր ծայրագոյն հնութիւնը կը հաստատէ և ակամայ ուշադրութիւն և պատկառանք կազդէ։ Այս ամէն պարագաները խորին տպաւորութիւն մը ըրին ներկայ գտնուողներուն վրայ, որոց մէջ այլ և այլ ծէսէ և ամէն ազգէ արևելքցիք կային։ Մօնսինեօր Աղէքսանդրեան, պատարագ ըրած ատեն երեք դպիր ունէր քով մը հայկական կերպարանքով, և Փարիզի կղերէն ալ երկու նորատի քահանայք սպասաւորութիւն կընէին։ Այս բարձրաստիճան հայ եկեղեցականը՝ որ քանի մը շաբաթէ 'ի վեր մեզի հիւր է՝ յիսուն տարեկանի չափ կերևի։ Դէմքը քաղցր, հանճարեղ և լուրջ է։ Երկայն մօրուք մը ունի որ նահապետական երևոյթ մը կուտայ իրեն։»

— Վիէննայէն փետր. 3/15 թուով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Գալաթի ծերակուտի ժողովին անդամ Պ. Եթանակս և Նիքօլս տէ յին քարտուղար Պ. Վարլիք Կ. Պօլիս հասան՝ Գարատաղի մէջ շինուելիք զինուորական ճանբուն վերաբերեալ պաշտօնով։

— Մայրաքաղաքիս անգղիական լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Գաղղիոյ կառավարութիւնը յատուկ գործակալ մը պիտի ղրկէ Օսմանեան արուեստահանդէսը դիտելու համար։ Անգղիական Թայմզ լրագիրն ալ թղթակից մը պիտի ղրկէ արուեստահանդէսին մանրամասն նկարագրութիւնը ընելու համար։

— Մեծարգոյ Շիրինեան Մինասեան 500 ղուրուշ նուէր շնորհեց Ս. Փրկչի հիւանդանոցի խղճալեաց համար։

—Իզմիրէն գրուած նամակներէ կը տեղեկանանք թէ 1861ին Իզմիրի գաւառէն 12,000 հակ (պալա) բամպակ ելեր էր. մինչդեռ 1862ին 60 000 հազար հակի հասեր է, և ներկայ տարւոյս մէջ կը յուսացուի եղեր որ 100 000 հակէն աւելի բամպակ պիտի ելնէ։

Նոյն քաղաքէն գրուած ուրիշ նամակէ մը կը տեղեկանանք՝ թէ Իզմիրի մէջ Անգլիոյ Լանքաշայր քաղաքի անգործ մնացած թշուառ գործաւորներուն համար դրամական նպաստի ստորագրութիւն մը բացուելով, Իզմիրի թէ՛ Եւրոպացիներէն թէ՛ Հայերէն, թէ՛ Յոյներէն և թէ՛ Տաճիկներէն 17000 ֆրանք ողորմութիւն հաւաքուեր է։

Այս լուրերուն վրայ կաւելցընենք հետեւեալն ալ որ ազգային նկատմամբ ամենէն բերկրալին է։

Իզմիրի Հոխիմեանց վարժարանին Հայ աշակերտուհիք Օսմանեան արուեստահանդէսին համար բնաւ առանց գործ հաւաքածոյ մը պատրաստեր են, որ տեսնողը յուսինք թէ իր տեսակին մէջ ամենէն նշանաւորը պիտի ըլլայ, և մեծ պատիւ պիտի բերէ թէ Ազգին և թէ Իզմիրի մէջ Նոյն վարժարանին մանաւանդ բարերարն հիմնադիրն և խնամակալուհին եղող Եւսուսֆեան ազնուուհի Հոխիմէ տիկնոջ, որ մեծապատիւ Կոստանդեան Գրիգոր աղայի լծակիցն է։

—Մայրաքաղաքիս Քուրիէ դ'Օրիան լրագիրը Տարսոնէն յունվ. 25 թուով գրուած նամակ մը կը հրատարակէ որուն մէջ հետեւեալը կը կարդանք։

« Հայոց ազգը փառք կուտայ Աստուծոյ այնպիսի վեհապետ մը ունենալուն համար որ յամենայն սրտէ իւր ժողովրդեան երջանիկ ըլլալուն կը բաղձայ. բայց այնպիսի պաշտօնատարներ կը գտնուին որոնք վեհափառ Ինքնակալին հայրական դիտաւորութիւնները խիստ դէշ կերպով կը կատարեն։ Քաղաքիս դատաւորն ալ այս կարգէն է։

Վերջին օրերս կինկան մը մեր դատաւոր Յոմէր Լութֆի փաշան կոչուեր էր քաղաքիս վաճառականներուն մէկուն տունը։ Երբոր ուրախութիւն կընէին, և բարեկամութեան օրէնքներն ալ թերեւս քիչ մը անտես եղած էին, բարեմաթիւ անձինք՝ որոց մէջ շատ ալ կանայք կային, եկեղեցւոյ կերթային Սերոբ անուն անձին պսակի արարողութեանը ներկայ գտնուելու։ Երբոր այս անձինք կոչուեր եղած տանն առջեւ հասան, (կէս գիշեր էր), փաշան հրաման ըրաւ իւր զինուորներուն որ հոգւոյն լապտերները կոտրեն։ Զինուորները մեծ փութով և փայլուն եռանդեամբ կատարեցին այս հրամանը, և մինչև անգամ հրացանի կոթի հարուածներն ալ չխնայեցին։ Հարսանեաց ուրախութիւնը սգի դարձաւ։

Հարսանեաց մարդիկը կարծելով թէ այսչափով աւարտեցաւ, քանի մը եղբ նորէն մեկնելու եղան. բայց երբոր նորէն ճամբայ ելեր էին եկեղեցի երթալու համար, փաշան կինքին ձի նստաւ եւ բազմութեան մէջ մտնելով սկսաւ յաջ եւ յահեակ փայտըռկել։

« Ձեզի կը թողում երեւակայել քաղաքիս առաջին պաշտօնատարին ըրած այս կարգէ դուրս գործին պատճառած արհաւիրքը։ Քանի մը կանայք վախերնէն հիւանդացան։

« Այս պատմած գործս ինչպէս կը խօսի եւ ես աւելորդ կը համարիմ որ եւ է մեկնութիւն։ »

— Աղեքսանդրիական կառավարութիւնը Ալպարա կղզւոյն մէջ վաճառականութիւնը ծաղկեցընելու և ընդարձակելու համար տօնավաճառ մը հաստատեց հոն։ Կըսուի նաև թէ օգոստափառ Ինքնակալն Միլէտ կղզւոյն մէջ ճարակած մարախը բնաջինջ ընելու համար 250000 ղուրուշի դրամ մը զրկեր է։

—Սմիւռնէն կը գրեն թէ չորս տաճիկ որսի ելած ըլլալով՝ Սերվիլեայ սահմանը և Թիֆօքի մօտ Սերվիլեացւոց սահմանապահ զինուորներէն սպաննուեր են անձնատուր չըլլալնուն համար։

Այս ծանրակշիռ գործին վրայօք քննութիւն ըլլալ սկսած է։

— Չորեքշաբթի իրիկուն Պէշիկթաշ հրդեհ պատահելով՝ չորս տուն և երկու խանութ այրեցաւ։

— Անցեալներս Եւրոպի մէջ եղած սպանութեան հեղինակներէն երկուքն հինգշաբթի օր բռնուելով ոստիկանութեան բանտը դրուեցան։

Այս չարագործներէն մէկուն տունը խուզարկութիւն ըլլալով սպանեալին վերաբերեալ զանազան նիւթեր գտնուեցան։

—Անցեալ չորեքշաբթի գիշեր Չէնկէլ գեղի մօտ քանի մը չարագործ ոստիկանութեան երկու զինուորներէ բռնուելու ժամանակնին, ատրճանակ պարպեցին անոնց վրայ և փախան։ Զինուորներէն մէկը մեռաւ, միւսն ալ վտանգաւոր կերպով վիրաւորուեցաւ։

Հինգշաբթի օր Եւսկիւտարի ոստիկանութիւնը հաւիւ մը բռնեց որ նոյն չարագործներուն ընկեր կը կարծուի։

— Անցեալ չորեքշաբթի օր մաքուր հագուած անձ մը Աղա Համամի թաղը մէկուն տունը երթալով՝ սպասաւորին նամակ մը կուտայ ըսելով որ շուտով իր տիրոջը տանի և պատասխանն ալ բերէ, որուն պիտի սպասէր։ Սպասաւորը նամակը առած տիրոջը տանելուն պէս՝ նամակաբերը սենեակի մը մէջ գտնուած վերարկու մը գողնալով աներեւոյթ կըլլայ։ Այս յանդուգն գողը երկրորդ օրը բռնուեցաւ։

— Անգղիական վերջին լրագիրներուն մէջ հրատարակուած յայտարարութենէ մը կիմանանք թէ փոքր Ասիոյ մէջ բամպակի մշակութիւնն ու վաճառականութիւնը ծաղկեցընելու համար նոր ընկերութիւն մը կազմուեր է Անգղիա։

Այս ընկերութիւնը որ 50 000 անգղիական լիրա դրամագլուխ ունի, Իզմիրի մէջ գործակալներ պիտի ունենայ, որոնք բամպակ մշակող ուղղիներուն կանխիկ դրամ փոխ պիտի տան, և Ասիոյ ներքին կողմերը բամպակ մաքրելու մեքենաներ պիտի զրկեն։

— Ռոտոսթօէն (Թէքիրտաղ) գրուած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ անցեալ նահանգին մէջ 'ի սկզբանէ եղած բամպակը բնակչաց պիտոյից անգամ չի բաւելով՝ մեծ մասամբ դուրսէն կը բերուէր. սակայն բարեխնամ կառավարութեան կողմանէ եղած քաջալերութեանց վրայ գաւառին բնակչաց մեծ մասը բամպակի մշակութեան հետամուտ ըլլալով, այս տարի իրենց պէտք եղած բամպակը ձեռք բերելէ զատ՝ ծախելու համար ալ 400 հակ բամպակ իջուցեր են Ռոտոսթօի նաւահանգիստը։

—Աւստրիոյ կառավարութիւնը 1865ին Վիեննայի մէջ համաշխարհական արուեստահանդէս մը ընելու դիտաւորութիւն յայտնելով, յատուկ ընկերութիւն մը կազմուեցաւ որ այս գործն իր վրայ առնելով ամեն պէտք եղած ծախքն ու շինութիւնները պիտի ընէ։

Պուքրէշէն կը գրեն թէ նոր տարւոյն առթիւ կառավարութեան գանձուն և բարեպաշտական կալուածոց՝ այսինքն եկեղեցեաց հիւանդանոցներու անկելանոցներու վերաբերեալ ելեւմտից հաշիւները, ինչ և Ռուսիոյ զօրքերուն Պուքրէշ գտնուած ժամանակին հաշիւները քննելու տեսուն 33 կարգ հաշուետուութիւն դրուած ըլլալով և հետեւեալք հաշիւները երեսի վրայ մնալով, բոլոր զինուորական տեսուչներն ու դրագիրները քննութեան տակ ձգուեր են։

— Բրիւքսէլի մէջ ածխոյ փառարան (մանգալ) գործածելու ընդհանրական սովորութիւնը երբեմն մահուց և գլխացաւութեան պատճառ ըլլալով, գաղղիական լրագիր մը այրուածի համար հետեւեալ պարզ դեղերը կը ծանուցանէ։

Այրած տեղին վրայ կակուղ փետուր բուռ մը շաղախի եղ քսել, որն որ դեղագործներու քով կը գտնուի։

Որչափ ալ խոր ըլլայ այրուածը՝ սպիանալն կը բժշկէ։

Այսր նման օգուտ ներգործող դեղ մ'է նաև հացաբքի (Փրէնք իւղեւմի) հիւթը, որն որ հասուցած ժամանակ կառնուի և դեղագործներու քով կը գտնուի. Այրուած մաս մը այս հիւթին մէջ թաթխելով այրած տեղը պլլելու է, որն որ կեղեւ մը պատճառելով խիստ քիչ միջոցի մէջ այրուածը կանցընէ։

— Պուքրէշի հարուստ բնակիչներէն Փիլօ անուն երեւելի յոյն վաճառական մը այս օրերս մեռնելով՝ 40000 մաճառ ոսկի կտակ ըրեր է Յունաստանի տէրութեան գանձուն։

—Անգղիոյ լրագիրները կը ծանուցանեն թէ Հնդկաստանէն դարձեալ 280 000 հակ բամպակ այս օրերս ճամբայ ելեր է Անգղիա երթալու համար։

—Վենետիկի մէջ դադարի ընկերութիւն մը կայ, որուն նպատակն է կառավարութեան եկամուտներուն արգելք ըլլալ։

Այս ընկերութիւնը ժողովուրդը կը յորդորէ որ թատրոն չյաճախեն, և տէրութեան մեծ շահ բերող շաքար և ուրիշ այս տեսակ բաներ չգնեն, ծխախոտ չգործածեն, եւայլն եւայլն։

Ընկերութիւնը այս կերպով արդէն տէրութեան մեծ վնաս հասուցած ըլլալով, անդադար խուզարկութեամբ կը փնտռուին կառավարութեան կողմէն. սակայն դեռ ձեռք չեն անցած։

— Նիւ Եօրքի լրագիրները կը ծանուցանեն թէ Հինթ անուն ամերիկացի ճարտարապետ մը ծովուն ներքեւէն պտըտող պատերազմական նաւ մը հնարեր է։

Այս ներքնածովեան նաւը զրահապատ է, և թնդանօթ մը ունի որ անհասկընալի կերպով ռումբ կարձակէ ծովուն ներքեւէն։

Մէկը չկայ որ գաղափար մը ունենայ թէ այս նաւը ինչպէս ջուրին մէջ թընդանօթը պիտի կրակէ և ռումբ արձակէ։

— Գաղղիական լրագրի մը մէջ հետեւեալ հետաքրքրական դէպքը կը կարդանք, որ Ամերիկացւոց օրէնսդրութեան հետեւանքն է։

Ամերիկացի տիկին մը այրն իր կենոջը համար նոր էրիկ մը կը փնտռէ։

Տիկինը էրիկը դէմ դատաստանի ելած ըլլալով, դատը վաստըկեր և ուրիշի մը հետ ամուսնանալու վճիռ առեր է։ Էրիկն ալ ուրիշ կին մը առնելու որոշում ըրեր է, բայց որովհետեւ բառ օրինաց կը պարտաւորի սպասելու որ իր կինը նախ ամուսնանայ, գործը շուտով լմնցընելու և երկար չսպասելու համար, « Կնոջս համար էրիկ մը » ըսելով իրեն յայտարար մը փնտռելու եղեր է։

—Եւրոպայի մէջ գտնուած դամձաններուն ամենէն փոքրը Ամերիկացի ժէնէրալ Թօմպսըն անունով մէկն է, որուն հասակին բարձրութիւնը 21 մատ է, և տարիքը 30 տարեկան է։ Այս դամձնը որ ձեռնածութեան մէջ իրեն հաւասարը քիչ ունի, քանի մը երեւելի քաղաքներու մէջ ինքզինք տեսնել տալով շատ ստակ վաստըկելէն ետեւ, այս օրերս ամուսնանալու համար հարսնցու մը ընտրեր, իր հասակին երկու մատնաչափ բարձր 14 տարեկան աղջիկ մը առեր եւ Նիւ Եօրքի մէջ ամուսնացեր է։ Հիմա ալ իր նորափեսայ լծակցին հետ Եւրոպա եկեր է նորէն ստակ վաստըկելու։

— Փարիզի կենդանաբանական ընկերութեան տպած այս տարուան տարեցոյցին մէջ քանի մը թռչնոց օգտակարութեանը վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնը կը կարդանք։

Օրոփայլին ճագիկը (պալըքչին) արջառոց թշնամի եղող շնաճանճերն ու բոռերը կը ջարդէ։

Արագիլը (լէյլէկ) գեռուններն ուտելով կը մաքրէ։

Ուրուրը (չայլաք) մէկ տարուան մէջ 4000էն աւելի մեծ պզտիկ մկներ և դաշտային մուկ և խլուրդ կուտէ։

Բուն (պայքուշ) ուրուրին կերածներուն ունելէ զատ գիշերային միջատներն ալ կ'ուտէ։

Ագռաւը անհամար ճերմակ որդ կուտէ։

Ընծեղը (սաքսըղան) ծառոց խոռոչներուն մէջի միջատները կը մաքրէ։

Լորամարգը (պըլտըրճըն) ու կաքաւը (քէքլիք) գետնի մանր սողուններ կուտեն։

Կկուն (քուքու) մազոտ թրթուրները կը կլլէ որ ուրիշ թռչուններ չեն կրնար ուտել։

Կերնեխը (դարաթաւուք) պարտեզներու խխունջներն ու կողինջները կը մաքրէ, և սարեկին (պուրճ քուշու) պէս տարին միլիոնաւոր վնասակար միջատներ կը կլլէ։

Տարմահաւը (սըղըրճըք) գիւղէ սարեկին և կեռնեխին գործը տեսնելէն զատ առթիւ ալ մարախ կ'ուտէ։

Վայրի սիրամարգը անհաշտ թշնամի է նաւեր կծող որդերու։

Արտոյտը (չայիր քուշու) որդերու, մարախի, ծղրիդի (չէրթլադ) և միջունի հաւկիթներու թշնամի է։

Ծիծեռնակը (սէրչէ) ճերմակ որդերն ու ծառոց լուերը կուտէ, և թխսած ժամանակն օրը 400 միջատ կամ որդ պէտք է ուտէ։

Ցախսարեկը (չալը քուշու) թխսած ժամանակն օրը 150 թրթուր կուտէ։

Սոխակը թրթուրի և միջնոյ հաւկիթները կ'ուտէ։

Ճիկահաւը օդին մէջի մանր ճանճերը կը հալածէ և կ'ուտէ։

Ոսկեծնիկը միջատներով կը յագենայ։

Թռիկատար բռնած թռչունը օրը 100 թրթուր կը կլլէ։

Ճնկողի թռչունը մէկ ժամու մէջ 600 ճանճ կը բռնէ սենեակի մը մէջ։

Սրահուգը ճանճերը թռած ատեննին կը կլլէ, և նոյնպէս որդ կուտէ, եւայլն։

Վենետիկի Մխիթարեան բազմավէպին Հայոց հրատարակած Բազմավէպ օրագրոյն ներկայ տարւոյս փետրուարի առաջին մէջ հետեւեալ ու շարունակութեան արժանի յօդուածը տեսնելով՝ կը փութանք Մասիսի մէջ ալ մ'ընծայել անոր, տարակոյս չունենալով՝ որ ինչպէս մեզ, նոյնպէս բոլոր մեր ընթերցողներուն ալ հաճութեամբ պիտի ընթեռնուին զայն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐԴԻ ՎԻՃԱԿԸ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԱՌՋԵՒ

Համառօտ յօդուածիս կնիքն հայրենեաց տեսլութիւնը չէ կամ տեղեկութիւն ընել պարծանաց. մեջի գոյն խորհրդածութիւնքն ազգային կենաց առոյգ հանգամանաց ուրուագիծ նկարագիրն ըլլալով՝ խրախոյս մը տալ է յաջորդ սերնդոց։

Հայ ազգն իր արդի վիճակին մէջ ինչպէս արդեօք կը ներկայանայ յատեան պատմութեան։ — Պատմութիւն ըսելով հոս՝ հասկընալու չէ ո՛ եւ իցէ գիրքաց նկարագիրն. այլ թէ ո՛չ աշխարհիս ամեն մէկ օրը պատմութեան ամենամեծ մատեան մը կը դառնայ. այլ այնպիսի ընկերութեան մը կենդանագոյն նկարագիր, որուն խելամտութիւնն օգտակար ըլլայ ընդհանուր մարդկութեան։

Չեմք կարող ըսել թէ հայրենական ընկերութիւնք՝ կամ լաւագոյն ըսենք՝ ոգի մը հիմնովին հիմնաւորական ըլլայ հայ ժողովրդեան. որովհետեւ անթիւ դաւթականութիւնք 'ի դարուց հետէ ազգիս անդին սփռուած՝ օտար եւ իրարմէ զանազան տարերք մտաց եւ սրտի կրթութեան փոխ առեր են եւ անմահ կենօք կը վարին. մէկ մաս մ'ալ իր ցածունեւ աղքատին յարկէն դուրս՝ զատ աշխարհ եւ քաղաքականութիւն չգիտեր։ Սակայն արեան սիրովը խաբեալ համարինք թէ ազգին կրթեալ մասին բարոյական, մտաւոր եւ քաղաքական սկզբունքը միանային. դեռ այն ատեն ալ հայ ոգի չէր մնալեր 'ի մեզ։ Հայաստանի օրհնեալ ծոցն է մեր խանձարուրքը, նոյն բոլորին ցանկալի հայրենիքը. Հայաստանի արեւը պէտք է վառէ ցոլայ. Հայաստանի բնութեան դե-

զեցկութիւնքը խայտացընեն զմեզ։ Այո, այն կլիմային տակ, այն լերանց քաղցր հովանեաց եւ այն հովտաց ու դաշտաց զուարթութիւններուն տպաւորելու որ ըլլանք, երկրին կազմութեանը, աշխարհին դիրքը, օդուն ներգործութեան, հօրը սրբազան ոսկերաց գերեզմանէն խօսած ձայնին, եւ քաղաքական յարաբերութեանց ազդեցութեանն համեմատ՝ կը ծնանի ազգային ոգի մը, Հայաստանի ոգին։ Եւ պատմութիւնն այն առեն ոչ գիր եւ ցան քաղաքականութեան մը՝ այլ այն ազգային ոգւոյն վրայ նախախնամութեան ձեռքը կը գրէ ուշի ուշով, մարդկային կատարելականութեան բռնած ընթացքն ու կերպարանութիւնը, եւ զանազանելով զՀայն յամենայն ազգաց՝ անոր միայն նախատիպ յատկութեամբքը կը լուսաւորէ։

Ազգին ամբողջութիւնն համասեռ տարերք էութեան չունի, ըսինք. բացայայտագոյնս խօսելով կատարեալ ընկերութիւն մը չի ձեւացըներ. — բայց անձնաւորութիւննիս ունենալու նիւթ ունինք՝ շատ մը ուրիշ արեւելեան ազգաց վրայ մտածելով, որոց անցեալը, ներկայն ու ապագայն մի է անշարժութեան կեդրոնը բեւեռած. — ընկերութիւն մը չկազմելուն պատճառը դիւրին է գուշակել. կրթութիւնն հասարակաց չըլլալով լայն վիհ մը կը բաժնէ ժողովրդեան մեծ մասը միւսէն՝ նաեւ ըստ ընչից մասին. որով ընդհանուր ազգին մէջ ազնուական, քաղաքացի, կալուածատէր, արուեստաւոր եւ ռամիկ դասուց ճիշդ խտրութիւնն հաստատուած չէ. — Պոլսոյ հայ հասարակութիւնն, որ այս խտրութիւնքը քիչ շատ բովանդակելովը՝ աւելի օրինակ կուտայ զարգացման, բոլոր ազգը չկացուցաներ — Դասուց իւրաքանչիւրն իրենց առանձին դրութիւնն ու կեանքն ունին, միանգամայն միջնորդութիւն ընելով ընդ վերնագոյն եւ ընդ ստորնագոյն դասս՝ անխզելի դօղի կը կապեն զազգն ողջոյն։ Աստիճանի ու ընչեղութեան տարբերութեամբն հանդերձ՝ մտաւորական հաւասարութիւն կը տիրէ սոյն ընկերութեան մէջ. — յայտնի է թէ 'ի բաց առնելու է ռամիկն, որ եւ ան ալ համեմատաբար կրթեալ ընկերութեան մը ռամիկն է. — անկէց կը ձեւանայ հասարակաց կարծիքն, որուն կըշիռքովը կը դատին ազգին բոլոր գործերը, եւ բարոյական, քաղաքական ու ընտանեկան բարքը (Գաղղիացւոց անուանածը Mœurs), որ անհրաժեշտ է ազգի մը բարգաւաճեալ գոյութեանը։ Հասարակաց կարծիքն յետ կրօնից առաջին իշխանութիւնն է ընկերութեան մէջ. երանի երբ լուսաւորեալ է, եւ ցաւալի երբ կրից ձեռքը մատնուած. վասն զի մարդկանց պէս ան ալ կը փոփոխի ժամանակաւ, մերթ կը թօշնի կը ծերանայ, ապա կենդանութիւն կըզգենու. մերթ աշխուժութեան փայլատակունք կը ցատքեցընէ, մերթ ալ խոհեմութեամբ կը մնանի. միով բանիւ՝ բիւրաւոր կերպարանք կարէ առնուլ, որչափ կ'առնու մարդկային միտքը՝ փայլակն աստուածային մտաց։ Հասարակաց կարծիքը, ընկերութեանց ուղեցոյցն եւ առաջնորդը, եւ յիշեալ երրակի բարքը կը պակսին ազգերնուս. պատմութիւնն ալ չկրնար իր գրչին տակ ներկայացընել զմեզ այն ազգաց, որոնք լի եւ առաւելեալ են անոնցմով։

Երրորդ արժանաւոր նիւթ մ'ալ խորհրդածութեան կը պարունակէ հայ հասարակութիւնը։ Ամենայն ազինք եւ ժողովուրդք Եւրոպայի թէ անկախ եւ թէ հպատակ՝ ունին մնանաւոր սահմաններ կամ օրենսդրութիւններ հասարակաց կացութեան, վարչութեան, ազգային գործոց մատակարարութեան, եւ այլն. եւ ամենայն տէրութիւնք, յորս եւ Օսմանեան վեհափառ Պետութիւնը, կը մեծարեն իւրաքանչիւր հպատակ ժողովրդոց այս առանձնաշնորհութիւնն, որով իւրաքանչիւրին ազգութիւնն անեղծ կը պահուի։ Բնական սկզբան մը հետեւանք է բաժնիս. ամեն անհատ իր կեանքն ունի, ընտանիք մը իրմով կը կառավարուի, այսպէս տրամաբանական օրինօք ազգ մ'ալ, որ մեծ ընտանիք է, կը ցանկայ իր գոյութեան համար ինքնանալ։ Ազգային վարչութիւնը կամ սահմանադրութիւնն երբ իր իշխանութեանն հզօրդ կընէ դրագումըս, ամեն աստիճանի անձանց սէրը կըստանայ. ամենքը նախանձաւոր կը յանեն անոր կատարելագործութեանը, փոյթ եռանդն՝ գործադրութեանն, եւ վրէժխնդիր՝ պահպանութեանը։ Իւրաքանչիւր մարդ իր դասուն պիտոյքը դիմանալով ու աղէկ զգալով, սահմանադրութեան այն մասին վերաբերեալ պարփակած թերութեանց վերցուելուն նպաստամատոյց կըլլայ, եւ որչափ որ ըստ օրէ իր իմացականութեան ջահը լուսաւորի, նոյնչափ ալ կը բարձրանան ազգային օրէնք եւ վարչութիւն։ Եւ ինչպէս որ երկրիս վրայ ամեն բան օղակի պէս շաղկապեալ է ուրիշ բանի հետ, դաստիարակութիւնն եւ դրականութիւնն ալ կը ջանան անոնց բարձրութեանն հաւասարակշռել։ — Հայ հասարակութիւնը՝ թերեւս ոչ այնչափ միայն վիրաւորեալ վարչութեան օգուտներն ըմբռնելէն՝ քան թէ ինքնաբեր հակամիտութենէ մը շարժեալ եւ սախրեալ, թէ եւ այն ալ ազգային վիճակին դէպ 'ի յառաջդիմութիւն ընթանալուն մեծ նշանակ է, 'ի գլուխ տարաւ յօրինել սահմանադրութիւն մը։ Թէպէտ դեռ չսկսաւ անոր գործադրութիւնը, սակայն կը կարդանք լրագրաց մէջ՝ որ առատագութ Օգոստափառ Սուլթանը քիչ առենէն պիտի բարեհաճի սահմանադրական վարչութիւնը շնորհել։ Եթէ ազգն այն միջոցին երախտագիտութեամբ եւ եռանդեամբ զուգակցի վեհապետին մեծանձնական եւ ազնուամիտ գթասրութեանը, դարուս եւ պատմութեան ուշը կը գրաւէ։

Հայրենեաց ներկայ վիճակն այս է. բայց երսուն տարի առաջ այս կէտն հասնելու չէր յուսացուէր. բերկրալից յուսով ժամանակին ընթացքին սպասենք. արդէն հայ հորիզոնին վրայ փառաւոր ապագայ մը նկարուած կը նշմարենք։

Հ. Գ. Վ. Ձ.

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ՍԻԼՎԻՕ ՓԷԼԼԻՔՕ
Բ Ա Ն Տ Ք Ի Մ
Կ. ՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
1862

Սիլվիօ Փէլլիքօ Իտալացւոյն այս ընտիր գործը, որ անցեալ տարի լրագրոյս Մանրալրոց թերթերուն մէջ հրատարակած էինք, զատ գիրք եղած կը ծախուի Մէրճանը գրավաճառ Մարգարեան Պ. Յարութիւնի խանութը եւ մայրաքաղաքիս բոլոր հայ գրավաճառաց քով։ Գին 20 դուրուշ։

ՔԱՓՍԻՒԼ ՐԱՔԷՆ

Գաղղիոյ բժշկական ճեմարանը բաղդամաթիւ համեմատական փորձերէ ետեւ հաւնեցաւ այս Քափսիւլներուն եւ իր մէկ հրապարակական նամին մէջ հրատարակեց որ ուրիշ ամեն Քափսիւլներէն գերազանց է։

Այնչափ դիւրաւ կը կլլուին որ ամենէն փափուկ կոկորդներն անգամ կը խաբեն, ստամոքսն ալ չեն յոգնեցըներ. Փարիզի գաղտնի հիւանդութեանց հիւանդանոցին մէջ գործածուած 100 հիւանդներու վրայ բժշկական Ճեմարանը 100 բժշկութիւն ձեռք բերաւ այս Քափսիւլով։ Շատերուն երկու սրուակ (ֆլաքօն) բաւական եղաւ, օրը 15-20 Քափսիւլ առնելով, կէսը առաւօտուն ծոմ բերնով, կէսն ալ իրիկուան ճաշէն ժամ մը առաջ։ Այս դեղին վրայ աւելի մանրամասն տեղեկութիւն առնալու համար պէտք է կարդալ ամեն մէկ սրուակի հետ դրուած տեղեկագիրը։

Կը ծախուի Փարիզ, Ֆօպուռ Սէն Տընի փողոց թիւ 80, եւ Կ. Պոլիս Ղալաթիա Վոյվոտայի փողոց թիւ 9 Բիւպլիքաթէօն Ժէնէռալի տնօրէն Մ. Մէֆրէտիի դրասենեակը, ուր կը գտնուի նաեւ Ըլվէտէյլի խարանն (եաղը) ու թուղթը որ 40 տարիէ 'ի վեր Գաղղիոյ ամեն գլխաւոր բժշկաց հաւանութիւնն ստացած է։

Այս դեղին եւ խարանին խարդախեալ եւ շինծու նմաններէն զգուշանալ պէտք է։

ՄՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ

Հնդկաստանի եւ Գաղղիոյ մէջ ամենէն երեւելի բժշկաց ըրած փորձերովն հաստատուած է որ Փ. Էբլին բժշկին գտած խոտաքօթիլ Ազիաթիքա բոյսին հատերն ու չիրօպը օգտակարագոյն դեղերն են ամեն տեսակ որքինեռու (թէմրէյի) եւ ուրիշ մորթի հիւանդութիւններու խոյլի (սըրաճա) եւ հնացեալ յօդացաւերու։

Կը գտնուի Ղալաթիա Վոյվոտայի փողոց թիւ 9 Բիւպլիքաթէօն Ժէնէռալի տնօրէն Մ. Մէֆրէտիի դրատունը։

Օ ՏԸ ԼԸ ՖԼՕՐԻՏ
ՄԱԶԵՐԸ ԶՕՐԱՑԸՆՈՂ ԵՒ ԱՆՈՆՑ ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ ՊԱՀՈՂ ՋՈՒՐ ՄԸ.

Այս ջուրը շատ տարբեր է մինչեւ հիմա ճանչուած ջուրերէն ու հեղուկներէն. ներկ չէ, այլ մազերուն բնական գոյնը կը նորոգէ։

Օգտակար եւ անվնաս բոյսերէ շինուած ըլլալով, այս ջուրը կարգէ դուրս յատկութիւն մը ունի ճերմկցած մազերը զօրացընելու, գլուխը մաքուր պահելու, գոյացած թեփը ջնջելու, մազերը շատցընելու եւ թափելուն առաջքն առնելու։

Մէկ շիշը 10 ֆրանք է։

Կը ծախուի Փարիզ Վիվիէն դեղագործին խանութը Ռիշըլիէօ փողոց թիւ 112, եւ Պուլվառ Մօնմարթր 21։

Կ. Պոլիս, Ղալաթիոյ Վոյվոտայի փողոց թիւ 9 Մ. Մէֆրէտիի քով։

ԳԼԽՈՒ ՄԱԶԵՐԸ ԶՕՐԱՑԸՆՈՂ ՋՈՒՐ

Այս օգտակար ջուրը, թէ ճերմակ մազերը կը սեւցընէ եւ թէ մազերուն արմատները զօրացընելով թափելուն առաջքը կառնէ, եւ թափած մազերուն տեղ նորէն ալեկը կը բուսցընէ, եւ բոլոր մազերն իրենց նախկին վիճակին մէջ կը փայլեցընէ։ Կը ծախուի Ղալաթիա Իօմէր փողոցը թիւ 17 Ամերիկայի մաղազան։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Կ. ՊՈԼԻՍ 9 ՓԵՏՐՈՒԱՐ	Շաբ. 2	Բշ. 4	Գշ. 5	Դշ. 6	Եշ. 7	Ուր. 8
	Դրշ.	Դրշ.	Դրշ.	Դրշ.	Դրշ.	Դրշ.
Օսմանեան լիրա Մէճ.	101	101	101	101	101	101
Քաանեայ արծաթ						
Թահվ. Մուսթազէ	52-10	52-20	52-20	53-20	53-30	54
Էսհամը Ճէտիտէ հին.	47	47	47	47-30	46-30	46
« « նոր	46-30	46-0	46-20	47	46-10	45-20
« « վերջին	44-20	44-20	44-20	44-25	44-20	44-20
Սէրիի 40 տր. տխս. տա.	55-20	55	55	55-10	54-15	54-10

Ա Ր Մ Տ Ի Ք

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 9 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

Ցորեն Թույզան	——	Ցորեն խամայիլ կակուղ	——
» խամայիլ	28—29	» վարնա »	——
» կալաց	——	» Պուրղազ »	19—20
» Ռումէլի Պալչըք	——	» Պալչըք »	——
» Սամսօն	20—25	Եգիպտացորեն կալացի	——15
» Ազօֆ կակուղ	——	» խայրայիլ	14—15
» խայրայիլ »	19—20	Գարի	10—11

Վաճառանոցիս մէջ կայ ընդ ամենը 50000, գրիւ ցորեն ու գարի

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Գխտոր (Մազը) սեւ	100	լիրա	15
ճերմակ			7—8
Գեղին հատիկ (Ճէհրի) Էնկիւրի	100	լիրա	—12
Բուրդ Գըրըմ կէս լուաց.		հօխա	— 6-20
չի լուացուած	100	լիրա	— 5-20
Տաճկաստանի	100	լիրա հօխ	— 9-10
Բամպակ Գըրդ-Ադաճ եւ Գասսապաջօղի	100	լդ.	— 17-20
Ատր. Կիպրոս. Ատանա		հօխա	— 15-20
Թիֆթիք Էնկիւրի Զանկըրը	100	լիրա	— 48
Աֆիօն			270
Քիթրէ բանուած		«	— 26
Տէրեւ		«	——
Մեղրամոմ դեղին Տրապիզոն	100	լիրա	— 29-20
Անատօլու		«	— 28-20
Սուսամ Ռումէլիի		հօխայ	— 5
Կտաւատի հունտ (Քէթէն թոխ.) Ռու.		Քիլ.	44
Անատօլու		»	— 49
Ձէթ (Զէյթին եաղը) Ադրամըթ		Հօխայ	— 7-20
Կիրիտ		»	— 7
Աճառ (Սապօն) Գանտիա		»	— 5-20
Միտիլլի		»	— 5
Բրինձ Եգիպտոս Ռէշիտ		»	— 2-30
Տիմեաթ		»	— 2-32

ՄԵՏԱՔՍ
(ԻՓԷԿ)

Թիլաթիւ 10 —— եւ 11—12	110— 120
Խոզակ Պրուսա չոր	90— 100
Պարսկաստանի . . . . ֆրանք	43— 45

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

Խահվէ Ռիօ եւ Գաֆիօ	100 Հկ. լիրա	1100—1120
« Մարթին եւ Սէյլան	« «	———
Շաքար դ. (քէլլէ) 6-10 Լա.	Կնդ. 100 լիրա	
« փոշի (թօզ)	« «	220—222
« Հոլ. գլուխ	« «	285
« փոշի	« «	220
« Գաղղ. գլուխ	« «	280
« փոշի	« «	212
Անագ (գալայ)	« «	780
Պղպեղ (պիպէռ).	Հկ. 100 լիրա	—6-20
Լեղակ (չիվիտ) Պէնկալա	« «	
« Մատրաս	«	
Որդան կարմիր (գըրմըզ)	«	55
« « արծաթագոյն	«	50
« « տեսակ Բ.	«	45
« « խառն	«	40
Անուշադր (Նըշատըր)	Հկ. 100 լիրա	7
Պողպատ (Չէլիք) թիւ 0 եւ 00		110
Կապար (Գուրշուն)	«	——5-20
Թիթեղ (Թէնէքէ) զոյգ մասուկ	«	—280
Չինք տախտակ թիւ 7—12	Հկ.	— 4-2
Երկաթ Անգ. ձողաձեւ (չուպուգ)	Կնդ.	54—55
« Բեւեռայ	«	59—60
« Տախտակ	«	100—110
« Քօլարակ	«	
« Ռուսիոյ	«	140—150
Քարֆիճա	վարիլ 39 Հկ.	104—105
Ծծումբ (քիւքիւրտ) Խուլիա	Կնդ.	
Խաթիւպճէ ձէն. զոյգ Մնտ.	«	255
« Պէլճ. «	«	110
« Թրիէսթ «	«	80
Ռօմ Անգղիոյ	կալ	15
« Ամերիկա	«	12
Սրտամաչէթ Վէնիա	«	20
« Թրիէստ եւ Գաղղ.	«	16

Աս լրագիրը շաբաթն անգամ մը կելլէ շաբաթ օրերը։ Ով որ կուզէ կրնայ ստորագրուիլ, Կ. Պոլիս Չինիլի խանը լրագրոյս գրասենեակը։ Իսկ դուրսերը հոգաբարձուներն են՝

ԻԶՄԻՐ. Յովհաննէս աղա Մազըտեան.
ԵԳԻՊՏՈՍ. Շաւարշ աղա Ալփիարեան.
ԱՆԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ. Մահտեսի Սուքիաս աղա Գալուստեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Պ. Խաչատուր Եղիասեան.
ԹՈԽԱԹ. Գէորգ եւ Յովհաննէս աղայք Աբգարեան.
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զարարեան.
ԱՏԱՆԱ. Նազարէթ աղա Շահպազեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Կարապետ աղա Եսկիչէհիրլեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Պ. Տ. Մուրատեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Պ. Դ. Մալղարացեան.
ՎԱՆ. Պ. Մկրտիչ Տ. Աստուածեան.
ԽԱՐԲԵՐԴ. Պ. Գէորգ Ճաֆարեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Ընթերցասիրաց Թանգարան։
ԱՏԱԲԱԶԱՐ. Մահտեսի Յակոբ աղա Տ. Գրիգորեան.

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրութիւն ուզողները՝ այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ։

Խմբագիր-Տնօրէն Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ — Օգնական Խմբագիր Ա. ՄԻՀՐԴԱՏ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՈԼԻՍ ՉԻՆԻԼԻ ԽԱՆ